

հողէ մսուրին մէջ» : Անա այս տողերով կ'ողբար անուանի մե-
նակեացը զանցառութեանը վրայ ա'յն պարզութեան՝ որ Բեթղե-
հէմի հրապոյրն էր : Արծաթէ մսուրը այն «զարմանալի խորհր-
դանշաններէն» էր, զոր Ս. Հեղինէ Ս. Ծննդեան այրին մէջ զե-
տեղեց կուսական որդեծնութիւնը պատուելու համար :

Շատ կանուխէն Ս. Ծննդեան եկեղեցիին մէջ այլ և այլ քը-
րիստոնեայ ժողովուրդներ ու վանականներ իրենց լեզուով կը
կատարէին սաղմոսերգութիւն և պաշտամունք : Երուսաղէմի կը-
ղերը նոյնպէս տօնակատարութիւններ ունէր Ս. Ծննդեան եկե-
ղեցիին մէջ : Էթէրիա իր Ուղեգրութեան մէջ կը նկարագրէ թէ՛
Ս. Գերեզմանի և թէ՛ Ս. Ծննդեան եկեղեցիներու մէջ մասնայա-
տուկ տօները և արարողութիւնները. նոյն ուխտաւորուհիին
խօսքերէն կը հասկցուի որ Ս. Զատիէն քառասուն օր վերջը
հինգշաբթի օրը Երուսաղէմացիք Բեթղեհէմ կ'երթային և հոն
կը կատարէին տեղւոյն և օրուան յարմար պաշտամունք և կը
յիշատակէին Քրիստոսի Ս. Ծնունդը, և պարզ է զիտել այս յի-
շատակութենէն որ Դ. դարուն տակաւին հաստատուած էր Համ-
բարձման տօնը. վասն զի եթէ ան գոյութիւն ունենար՝ փոխա-
նակ Բեթղեհէմի, Համբարձման եկեղեցին հարկ կ'ըլլար երթալ,
ինչպէս յետոյ կ'ընէին և այժմ ալ կ'ընենք, Համբարձման եկե-
ղեցին երթալով : Այս տօնակատարութենէն զատ, Ս. Ծննդեան
եկեղեցիին մէջ հանդիսաւորապէս կը կատարուէր Քրիստոսի Ս.
Ծննդեան և Աստուածայայտութեան տօնը Յունուար 6ին, ինչ-
պէս կը յիշատակէ դարձեալ նոյն ուխտաւորուհին : Նոյն օրը Ս.
Ծննդեան եկեղեցիին մէջ կանոնական պաշտամունք կատարելէ
յետոյ կղերականք թափօրով կ'երթային Հովուանոցի եկեղեցին և
հոն ալ կը կատարէին պատշաճ արարողութիւններ. այս մասին
կը վկայէ 650 ին նաև մեր Դրիգոր Արշարունի վարդապետը իր
«Ընթերցուածոց Մեկնութեան» գիրքին մէջ :

3. Ս. Ծննդեան եկեղեցին Յուսիսիանուէն մինչեւ Խաչակիրները .

Ժ. դարուն, Աղեքսանդրիոյ պատրիարք Եւտիքլիոս թողած
է մեզ Տարեգիրք մը, որ բիւզանդական և արաբական շրջաննե-